

Správa z Medzinárodného ovčiarskeho fóra

V piatok 4.10.2013 organizovala COPA COGECA medzinárodné ovčiarske fórum, určené pre poľnohospodárov a spracovateľov. Fórum otvoril Pekka Pesonen, generálny tajomník COPA COGECA. Podľa programu bolo fórum rozdelené do štyroch oblastí, ktoré boli zamerané na trendy v spotrebe ovčieho mäsa a možnosti propagácie, podpora mladých farmárov, riziká v sektore chovu oviec a inovácie.

O globálnych trendoch v produkcii, spotrebe a obchode s ovčím mäsom informoval zástupca FAO Michael Griffin. Ceny ovčieho mäsa sa v posledných dvoch rokoch výrazne znížili. Najväčšia produkcia ovčieho mäsa je v Ázii. Pri porovnaní trendov počas posledných desiatich rokov sa zvýšila celková produkcia ovčieho mäsa. Najväčším producentom je Čína s viac ako 4 mil. ton, EU 28 s produkciou menej ako 1 mil. ton, India asi 900 000 ton, Austrália asi 600 000 ton, Nový Zéland asi 500 000 ton.

Produkcia mäsa počas posledných desiatich rokov v mnohých krajinách rastie, ale nie je tento trend všade rovnaký. V Novom Zélande sa znížila produkcia asi o 12%, v Austrálii zostala produkcia rovnaká. V Amerike je spotreba len 0,5 kg ovčieho mäsa na obyvateľa, naopak spotreba Oceánie je viac ako 10 kg na obyvateľa za rok, Afrika má spotrebu asi 2 kg na obyvateľa za rok, Ázia asi 2 kg ročne na obyvateľa, Európa má spotrebu ovčieho mäsa na obyvateľa za rok menej ako 2 kg.

Podľa krajín spotrebuje ovčieho mäsa na obyvateľa za rok najviac Mongolsko až 44 kg, ďalej nasledujú Nový Zéland, Turkmenistan, Bahrajn, Kuvajt, Katar, Omán, Spojené Arabské Emiráty viac ako 10 kg/rok/obyvateľa.

V súčasnosti 900 000 ton mäsa sa exportuje, čím je vyšší export, ceny sú nižšie. Najväčšími dodávateľmi ovčieho mäsa je Nový Zéland (350 tis. ton), Austrália (menej ako 350), EU 27 asi 30 tis. ton. Počas posledných 10 rokov najviac exportovala Austrália, Nový Zéland, najvyšší export bol v rokoch 2007 až 2008 Austrália viac ako 400 000 ton, Nový Zéland asi 350 000 ton.

Okrem exportu mäsa funguje export živých zvierat, dnes ide asi 15 mil., trend je však klesajúci. Najväčším exportérom je Austrália, ktorá exportuje asi 3 mil. zvierat, potom Irán, Sudán, Rumunsko, Somálsko. Export živých zvierat sa výrazne znížil počas posledných 10 rokov.

Najväčším dovozcom ovčieho mäsa z hľadiska kontinentov je Ázia, potom Európa cca 200 000 ton. Najväčším dovozom je EÚ 27, Čína, USA, Spojené Arabské Emiráty, Jordánsko, Saudská Arábia. Dovoz v EU 27 klesal v posledných 10 rokoch, naopak Čína dováža vyššie množstvá.

Pri živých zvieratách najviac dováža Saudská Arábia asi 7 000 000 zvierat, Kuvajt asi 1 500 000 zvierat.

Rupert Claxton sa zameria na trendy v spotrebe ovčieho mäsa v Číne. Čistá produkcia je asi 4,5 krát vyššia ako v EÚ. Spotreba na obyvateľa je asi 3 kg/rok, pričom sú veľké regionálne rozdiely. Degradácia pasienkov je limitujúcim faktorom a vedie k stagnácii produkcie. Najväčšia spotreba ovčieho mäsa je na severe a západe krajiny. Ceny ovčieho mäsa spôsobili spomalenie rastu spotreby.

Počet oviec bol v roku 2012 asi 280,9 miliónov oviec (3,3 krát viac ako v EÚ a 4 krát viac ako v Austrálii). Nárast počtu oviec v roku 2013. Sektor sa postupne oživuje, v minulosti bol pokles stavov z dôvodu obmedzenej pastvy. Oživenie sektora pomáhajú najmä vyššie ceny a lepší manažment vo využívaní pastvy. Ceny ovčieho mäsa postupne rastú z 2 dolárov za kilogram v roku 2004 na 10 dolárov za kilogram v júli 2013. Cena ovčieho mäsa je vyššia ako cena hovädzieho mäsa, či bravčového mäsa. Čína doviezla mäso najmä z Austrálie a Nového Zélandu. Dovážalo sa najmä mrazené mäso, menej chladené mäso. Dovoz mäsa do Číny sa zvyšuje, ide o zaujímavý trh. Koncom roka 2012 sa zvýšil dvojnásobne dovoz mäsa (až 20 tis. ton/mesiac v januári 2013, v decembri 2012 to bolo len 10 tis. ton/mesiac). Dovoz ovčieho mäsa sa zvyšuje postupne a je potenciál na dramatický rast dovozu ovčieho mäsa. Najdôležitejšími dovozcami sú Nový Zéland a Austrália, do Číny však dováža aj Uruguaj, avšak aj EÚ má potenciál na dovoz ovčieho mäsa do Číny. Spotreba ovčieho mäsa v Číne je založená na tradícii, existujú tradičné jedlá, ktoré sú veľmi obľúbené. Spotreba ovčieho a jahňacieho mäsa bude aj naďalej rásť, dôvodom je najmä väčší pohyb obyvateľstva, presun obyvateľov do miest a rast miezd u obyvateľov. Ceny na trhu sú vysoké napríklad stehno 29,40/kg. Objavujú sa prípady, keď ovčie mäso je nahrádzané inými druhmi mäsa, napríklad potkaním mäsom, liščím mäsom a podobne, jeden z gangov predal takéto mäso za viac ako 1,6 mil. dolárov. Trendy do budúcnosti sú pre ovčie mäso priaznivé, naďalej sa bude zvyšovať spotreba ovčieho mäsa, očakáva sa rast dovozu, nakoľko domáca produkcia je obmedzená dostupnosťou a kvalitou pasienkov. Predpokladá sa zvyšovanie cien ovčieho mäsa z dovozu. Pri dovoze ovčieho mäsa do krajiny z EÚ bude však potrebná pomoc a podpora EK. Momentálne Čína pripravuje novú legislatívu a komunikuje s EÚ, problémom bol výskyt TSE v EÚ. Čína má protokol, ktorý sa skladá z piatich stupňov a dovoz mäsa do krajiny nie je jednoduchý.

O situácii v poľnohospodárstve z pohľadu mladých farmárov hovorila Maria Prebble. V EÚ je viac ako 4,5 miliónov farmárov, z ktorých viac ako 1/3 má vek nad 65 rokov. Naopak, len 7 % farmárov má vek do 35 rokov. Problémy, ktoré reálne bránia zvýšeniu záujmu u mladých farmárov je problém získať pôdu, získať finančné prostriedky, nízka návratnosť investícií počas prvých rokov a konsolidácia biznisu. Počas posledných rokov sa veľmi výrazne zvýšila cena pôdy vo Veľkej Británii. V súčasnosti je priemerná cena 7.440 libier (kurz k 4.10.2013 podľa Národnej banky Slovenska 100,00 EUR = 83,94 GBP) za akr (1 akr je 4046,9 m²) v súčasnosti, v roku 2004 to bolo menej ako 2.500 GBP za 1 akr. Mladá farmárka prezentovala rodinnú farmu, na ktorej pracuje. Vo Veľkej Británii existuje regionálna podpora mladých farmárov. Privítala podporu mladých farmárov v novej Spoločnej poľnohospodárskej politike po roku 2013, a to doplatky v I. pilieri k priamym platbám a podporu cez II. pilier.

O možnosti získať financie z fondov pre oblasť chovateľov oviec informoval Serge Préveraud. Pred pol rokom bol vytvorený vo Francúzsku nový fond, ktorý je k dispozícii pre farmárov. Fond je k dispozícii mladým farmárom na pokrytie najnevyhnutnejších výdavkov. Cieľom fondu je pomôcť mladým farmárom začať podnikáť v oblasti poľnohospodárstva. Počet oviec sa vo Francúzsku v posledných rokoch znížil, sektor potrebuje viac finančných prostriedkov, ale aj lepšie podmienky a prepojenie priemyslu s prvovýrobou.

O budúcnosti chovu oviec v Austrálii informoval Michal Crowley. Počet oviec sa v posledných rokoch v Austrálii výrazne znížil, a to z počtu viac ako 160 miliónov oviec na menej ako 75 miliónov oviec v roku 2013. Produkcia ovčieho mäsa sa zvyšuje. Viac ako 33 % jahniat sa exportovalo v roku 2002, v roku 2013 je to až 51 %. Počet fariem, ktoré produkovali jatočné jahňatá sa zvýšil, aj keď celkový

počet fariem s chovom oviec sa znížil. Podobne ako v EÚ aj v Austrálii je u farmárov problém veku, ale tiež kvalifikácia. Priemerný zárobok farmára je asi 568 dolárov za týždeň, čo je výrazne menej ako priemerná mzda 921 dolárov za týždeň. Stále je požiadavka vývozu jahniat z Austrálie, ide najmä o trh v Číne. Potenciál nárastu spotreby ovčieho mäsa v roku 2013, najmä v Číne. Z hľadiska profitu je najlepším produktom jahňacie mäso. Target 100 (target100.com.au) je iniciatíva, ktorá má pomôcť rozvoju chovu hovädzieho dobytku a oviec. Pre mladých študentov sú organizované rôzne školenia, napríklad ku klasifikácii jatočných oviec.

Georg Häusler z kabinetu Komiséra Daciana Cioloşa poukázal na dôvod presunu finančných prostriedkov z rastlinnej výroby do živočíšnej výroby. Je to z dôvodu rovnomerne rozložiť finančné prostriedky v sektore. Je potrebné poskytovať platby na základe odviazaných platieb. EÚ sústreďuje podporu pre organizácie výrobcov, aby sa zlepšila organizácia poľnohospodárov, aby mali väčšiu vyjednávaciu silu.

Nedége Leboucq z OIE (Svetová organizácia zdravia zvierat) upozornila na dôležitosť zdravia zvierat. Vo svojom vystúpení predstavila OIE. V súčasnosti má OIE 178 členov. Organizácia má vypracovaný program na päťročné obdobie. V súčasnosti je evidovaných 11 chorôb u oviec a kôz a 25 ochorení, ktoré sa vyskytujú u viacerých druhov zvierat. Rýchly výstražný systém pomáha rýchlo informovať o chorobách zvierat a o zoonózach.

Budúcnosť sektora chovu oviec zhodnotil Michael Crowley. Zdôraznil, že Austrália je veľký kontinent s rozdielnymi podmienkami. Počet oviec v jednotlivých častiach Austrálie, napríklad New South Wealth 27 miliónov oviec, Tasmánia 2 milióny oviec, Západná Austrália 14 miliónov oviec, Južná časť Austrálie 11 miliónov oviec. Spotreba ovčieho mäsa v Austrálii je 56 % z celkovej produkcie. Veľmi dôležitým faktorom je plemeno oviec. Austrálske merino je dobre prispôsobené klimatickým podmienkam. Nové plemeno Dorpers bolo dovezené do Austrálie, dobre sa prispôsobilo, je plodné, má rýchli rast. Problémom je pastva. Veľkým problémom a rizikom pre chov oviec je divý pes dingo, ktorý ročne zabije tisíce jahniat v jednotlivých oblastiach, a tak celkové straty na počte zvierat sú vysoké (viac na

<http://www.queenslandcountrylife.com.au/news/agriculture/livestock/sheep-general/sheep-market-summary/2673867.aspx>).

James Parsons uviedol, že oblasť produkcie hovädzieho a jahňacieho mäsa na Novom Zélande (www.beeflambnz.com) je veľmi dobre rozvinutá. Za každé porazené jatočné zviera u oviec platba 0,60 dolárov u HD 4,4 dolárov za kus. Rozpočet je zameraný na výskum, rozvoj, rozširovanie poznatkov, ale aj na zlepšenie genetiky (produktivita rastie ročne 2,5 % vďaka genetickému zisku).

Domingo Godinho informoval o situácii v Portugalsku. Pokles počtu oviec z 2,37 miliónov oviec v roku 2009 na 2,09 milióna oviec v roku 2012. Priemerná spotreba ovčieho mäsa je 2,4 kg na obyvateľa za rok. Portugalsko je v ovčom mäse sebestačné na 75 %. Produkcia jatočných jahniat je extenzívna, je záujem o ľahké jatočné jahňatá. Počet kôz je stabilný na úrovni asi 403 tis. zvierat

v roku 2012. V Portugalsku je problém vysoký vek farmárov, len 3 % farmárov sú mladí farmári. Ďalším problémom sú náklady na elektronickú identifikáciu, ktoré sú vysoké a pri exporte jahniat do Španielska sú vyššie ako je cena prepravy zvierat. Ide v podstate o zbytočné administratívne náklady, ktoré neprinášajú farmárom žiadne pozitíva. Veľkým problémom je vysoká kolísavosť a nestálosť cien na trhu.

Chris Lloyd uviedol, že vo Veľkej Británii je viac ako 50 tisíc producentov hovädzieho a ovčieho mäsa. Vo Veľkej Británii je program „Better Returns Programme“ pre farmárov, aby získali dostatočné informácie. Program poskytuje informácie o šľachtení a plemenitbe, selekcii, výberu zvierat na jatočné účely, ale aj praktické rady a skúsenosti z požadovaných oblastí. Dôležité sú praktické informácie, len 60 % zvierat porázaných na bitúnku sú vhodné na jatočné účely (u 40 % zvierat bolo potrebné ešte dokŕmenie zvierat). Farmári majú možnosť konzultovať a pýtať sa priamo expertov. K dispozícii internetová stránka <http://www.eblex.org.uk>. Existuje virtuálny program pre chovateľov, aby farmári vedeli posúdiť zmasilosť a pretučnelosť jatočných zvierat.

Záver fóra:

Sektor chovu oviec má možnosť rozvoja. Existuje trh v EÚ, ale aj vo svete, kde je možné produkciu umiestniť, napríklad v Číne a v ďalších krajinách Ázie. Ovčie mäso je citlivý produkt. Ovčie mäso patrí medzi najdrahší druh mäsa. Do sektora je potrebné dostať viac ľudí. Sektor bojuje s problémami, ako je nedostatok pôdy, nedostatok zdrojov, nedostatok ľudí, klimatické zmeny, hroziace choroby a zoonózy. Dôležitým záverom fóra je, že je potrebné viac spolupracovať, využívať viac poznatky vedy. Je potrebná spolupráca farmárov, spracovateľov a obchodu pre rozvoj sektoru chovu oviec. Rastúca populácia ľudí je potenciálnym trhom pre ovčie mäso.